

Asia: VN/2575/2021

Luonnos hallituksen esitykseksi oppilas- ja opiskelijahuoltolain, terveydenhuoltolain sekä korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Vastaajataho:

Kunta

Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistaminen

1a) Hyvinvointialueen olisi esityksen mukaan yhdessä alueensa kuntien kanssa muodostettava *alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä*. Onko ehdotus mielestänne tarkoituksenmukainen kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyön varmistamiseksi?

Huomioitanne [syntyykö järjestelmä, jossa resursseista ja asioista ylipäättään päätetään ylätasolla ja kuntakohtaiset erityispiirteet jäävät huomiotta]

1b) Millä taholla tulisi käsityksenne mukaan olla vastuu alueellisen opiskeluhuollon yhteistyöryhmän muodostamisesta?

Huomioitanne [ks. edellä, lähtökohta tulee olla se, että työnjohto on siellä missä työ tehdään, yhteisöllinen oppilashuolto vaatii tiivistä yhteistyötä koulun kanssa, tiedon siirron tulee olla hyvä, onko hyvinvointialueen työ edelleen korjaavaa, kun pitäisi pytkiä ennakoivaan]

2) Kunnan tai useamman kunnan yhdessä tulisi laatia opiskeluhuollon toteuttamiseksi *kunnan opiskeluhuoltosuunnitelma*, joka liitettäisiin lastensuojelulain (417/2007) 12 §:n mukaiseen kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Onko esitys mielestänne tarkoituksenmukainen?

Huomioitanne [Koulukohtaiset kehittämistarpeet ja toimintakäytänteet tulee huomioida]

3) Hyvinvointialueella tulisi olla *alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma*. Se valmisteltaisiin alueellisessa opiskeluhuollon yhteistyöryhmässä ja hyväksyttäisiin hyvinvointialueen aluevaltuustossa. Alueellinen opiskeluhuoltosuunnitelma liitettäisiin lastensuojelulain 12 §:ssä tarkoitettuun alueelliseen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaan. Huomioitanne esityksestä?

Vaarana on järjestelmä, jossa resursseista ja asioista päätetään ylätasolla ja siten koulu/kuntakohtaiset erityispiirteet eivät tule esiin tai ne saatetaan jättää huomioimatta. Toiveena olisi muutoksen jälkeenkin saada päättää resursseista ja koulukohtaisista kehittämistarpeista/toimintakäytännöistä jne. Lakiesityksessä (§13b) olevat kohdat 4) alueellinen hyvinvointisuunnitelma eli ”suunnitelma hyvinvointialueen opiskeluhoitopalveluiden kohdentamisesta” ja 5) ”Toimenpiteet alueellisen opiskeluhoitosuunnitelman toteuttamiseksi” tuntuvat edustavan juurikin tämän suuntaista epätoivottavaa kehitystä.

4) Mikäli esitys ei mielestänne riittävästi huomioi erilaisia opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä, kuten esimerkiksi ne, jotka toimivat useamman kunnan alueella tai yksityiset koulutuksen järjestäjät, millä tavoin muuttaisitte esitystä?

Lakiluonnoksen mukaan kuraattoreilla olisi sote-maakunnan organisaatiossa tarvittaessa mahdollisuus tehdä sosiaalihuoltolain mukaisia palvelutarpeen arviointeja ja päätöksiä. Tämä johtaisi siihen, että ennaltaehkäisevä työ muuttuisi korjaavaksi työksi. Samalla oppilaiden ja huoltajien luottamus kuraattoriin koulun lähityöntekijänä murenisi ja työnkuva muuttuisi uusien tehtävien myötä voimakkaasti.

-kuraattoripalveluista tulisi siten jatkossakin säätää vain oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Psykologien ja kuraattoreiden tiivis työparityöskentely on pirstaloitumassa sote-maakuntahallinnossa jos kuraattorit ovat sosiaalitoimen ja psykologit terveystoimen yksiköissä.

Hyvinvointialueilla sote-työ on pääosin korjaavaa työtä sekä vastaanottotyötä. Opiskeluhoollollinen työ sisältää yksilötyöskentelyn lisäksi myös yhteisöllisen opiskeluhoollon ja ennaltaehkäisevän yksilökohtaisen työn. Miten turvataan se, ettei kuraattoreiden työpanosta siirretä korjaavaan työhön? Tämä tarkoittaisi suoraan yhteisöllisen, hyvinvointityön, vähentymistä.

5) Hyvinvointialue järjestää opiskeluhoitopalvelut 1.1.2023 alkaen. Näettekö, että opetuksen tai koulutuksen järjestäjällä on yhdessä hyvinvointialueen kanssa edellytykset huolehtia oppilas- ja opiskelijahuoltolain 9 §:n mukaisesti siitä, että opiskeluhoollosta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus?

Huomioitanne [ks. kohta 4]

Opiskeluhoollon yksilökohtaisen työn kirjaaminen, rekisterinpito ja tietosuoja

6) Esityksessä täsmennetään opiskeluhoollon kirjaamiseen, rekisteröintiin ja tietojen salassapitoon liittyviä oppilas- ja opiskelijahuoltolain säännöksiä. Huomioitanne esityksestä?

Kuraattorin asiakasrekisteri tulee olla erillinen kokonaisuus vaikka toimisikin sosiaalitoimen palveluksessa (tietosuojavaltuutettu 2009), jolla taataan asiakastietojen salassapito. Aura – asiakastietojärjestelmä meillä mahdollistaa parhaiten sekä yksilökohtaisen että yhteisöllisen opiskeluhoitotyön dokumentoinnin. Lakimuutoksen mukaan:

21§ Opiskeluhoollon kuraattorin asiakaskertomukset tallennetaan sosiaalihuollon asiakasrekisteriin, jonka rekisterinpitäjänä toimii palvelun järjestänyt hyvinvointialueen toimielin. Olemme huolissamme oppilaan asemasta itsenäisenä asiakkaana; oppilaan tulisi olla jatkossakin vain

oppilashuollon asiakas eikä sosiaali- tai terveystoimen eikä hänen tiedot siten saisi olla näkyvissä muille toimijoille.

7) Miten arvioisitte esitysluonnosta tietosuojasääntelyn näkökulmasta?

ks. edellä

Tällaisessa muutoksessa tulisi koko ajan pitää oppilaat mielessä. Palvelut siellä, missä he ovat. Kunnat ja jopa koulut eroavat toimintakulttuuriltaan.

8) Opiskeluhuollon siirtyessä hyvinvointialueelle tulee myös opiskeluhuollon psykologien ja kuraattorien kirjaamat asiakastiedot tallentaa valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin eli Kanta-palveluihin. Kanta-palveluihin liittymisen määräaajoista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä. Psykologien tietojen tallentaminen tulisi aloittaa heti hyvinvointialueiden aloittaessa. Sosiaalihuollon ja kuraattorien liittymisvelvoitteen määräaika on 1.9.2024. Arvioitko tarvittavien muutosten olevan mahdollisia näiden määräaikojen puitteissa?

Ei. Mikäli vastaatte ei, miten pitkän siirtymäajan arvioitte olevan tarpeellinen

Muut huomiot esityksestä

9) Oppilas- ja opiskelijahuoltolain 16 §:n mukaan oppilaitoksen työntekijän tulee olla yhteydessä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin, jos oppilaitoksen tai opiskeluhuollon työntekijä arvioi opiskelijan tarvitsevan opiskeluhuollon psykologi- tai kuraattoripalveluja. Esityksessä ehdotetaan, että yhteydenotto opiskeluhuoltopalveluihin koskisi psykologin ja kuraattorin palveluiden lisäksi myös koulu- ja opiskeluterveydenhuollon lääkärin ja terveydenhoitajan palveluja. Yhteydenotto tapahtuisi jatkossa yhteisymmärryksessä oppilaan tai opiskelijan kanssa. Huomioitanne esityksestä?

§16 Uudessa laissa poistetaan kohta, jossa ammatillisessa tehtävässään on saanut tietää opiskelijan tuen tarpeesta, voi salassapitosäännösten estämättä ottaa yhteyttä opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin? Toivottavasti tämä ei tarkoita sitä, ettei opettaja tms. voi enää konsultoida kuraattoria tai puhua oppilaan asioista ilman asiakkaan lupaa. Tällöin yksi olennainen osa kuraattorin työstä eli opettajien tukeminen opetus/kasvatustyössä vaikeutuu oleellisesti.

10) Hyvinvointialue järjestää 1.1.2023 alkaen opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelut, kouluterveydenhuollon sekä lukioden ja ammatillisen koulutuksen opiskeluterveydenhuollon. Voimassa olevan oppilas- ja opiskelijahuoltolain 24 §:n mukaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaa ja kehittää yhteistyössä Opetushallituksen kanssa edellä mainittuja palveluja. Esityksen mukaan Opetushallitus ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitos ohjaisivat ja kehittäisivät yhdessä yhteisöllistä opiskeluhuoltoa ja Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksella olisi päävastuu edellä mainittujen hyvinvointialueen järjestämisvastuulla olevien palvelujen ohjauksesta ja kehittämisestä. Pidätekö esityksen mukaista ohjaus- ja kehittämisvastuun muutosta tarkoituksenmukaisena vai tulisiko Opetushallituksen ohjaus- ja kehittämisrooli säilyttää nykyisellään?

Ei, ohjaus- ja kehittämisvastuut tulee säilyttää nykyisellään

11) Mahdolliset muut huomionne esitysluonnoksesta?

Opiskeluhoollon kehittämisen ja toiminnan suunnittelun tulisi olla jatkossakin Opetushallituksen tehtävä. Opetushallituksen ns. kieli on koulukieltä ja THL voi tuki olla siinä mukana.

Koulun koko henkilöstön toiminta perustuu ns. koululakipakettiin.

Mäkelä Laila

Liedon kunta - Toimialajohtaja / sivistyspalvelut sekä oppilashuoltoryhmä